

J. E. Gunnerus,

Om

en Søbert,

allevegne ligesom besat med Frøehuse,
Gorgonia resedæformis.

Af denne Slags Bert ere adskillige mig tilsendte, tildeels fra Finmarken, tildeels Nordlandene og tildeels fra Romsdalen og Nordmør, og de ere alle dragne op af Søen, hvor de befindes at vove paa Klipperne, allermest hvor der er dybt Vand. Nogle som ere ret fuldstændige, hvoraf jeg har ladet een aftegne, Tab. IX. ere over en Allen høie og tre Quarter brede. De har tvende Hoved = Greene, som begynde undertiden tæt ved Roden (om jeg saa maae kalde det) og udbrede sig i mangfoldige Arme og Bigreene, og naar disse ikke kan faae Rum til at staae ved Siden af hinanden, saa bøie de sig hist og her fremmen og bagen til de andre, og vove ud imellem de samme. Undertiden seer man et Par Greene ligesom vove sammen til Siderne, naar de ere komne hinanden meget nær; dog kan jeg ikke merke, at dette er skeet anderledes, end formedelst de

Erh. Selsk. Skr. 2. D. F Frøe.

Frøehuuse, om jeg saa maa kalde dem, hvormed det heele Træe, fra Roden af indtil den yderste Spidse af hver en Green, er rundt omkring besat, og det saa tæt, at man slet ikke kan see til det mindste af Træet, eller rettere Bexten, selv, naar den kun ikke er bleven beskadiget og nogle af disse Frøehuuse affaldne; thi naar tvende Greene berøre hinanden ganske tæt, saa at Frøehuusene har ikke kundet faae Rum imellem dem, saa har disse sat sig rundt omkring begge, og derved ligesom limet dem sammen (see Tab. IX. Fig. I. Lit. a). Frøehuusene hænge næsten alle paa den Bext jeg har ladet aftegne, ned efter, dog findes ikke dette altid saa ordentlig paa de andre, hvor nogle ligge paa tvært, nogle gaae op efter, og fast ethvert af dem, allerhelst naar Bexten er gammel, er fra øverst til nederst ligesom limet fast til Greenene. Jo friskere de ere, jo guulere, men jo ældere og meere tørrede, jo hvidere. De ere aflange, rundagtige, noget smalere oven til, hvor de hænge fast, i Skabning ei ulige en Klokke, dog ere de neden under tillukte af adskillige smaae Blade, som slutte tæt sammen og møde hinanden i Midten med deres spidsagtige Ende, hvoraf jeg har tallet syv til otte. Naar man betragter et saadant Frøehuus noie, saa synes der at være paa den udvortes Skæl ligesom fire Ringe eller Skæl, hvoraf den ene

gaaer

gaaer et Stykke ned over den anden, og derfor synes de alle, i en Hast at see til, at være rynkede (See Tab. IX. Fig. II.). De flæske ere og noget lidet bøiede eller krummede ind efter til sine Greene. Naar man skraber forsigtig med en Pennesniv uden paa et af dem, er det ligesom man skulde skrabe paa Steen, dog er Skallen meget tynd, og man kan lettelig gnie det heele Frøchuus smaat imellem Fingrene. Det har en saltagtig Smag, og giver Lue fra sig, naar det holdes saa længe ved Ilden, at det først bliver noget meere tørt, og lugter tillige, som brændt Fiske-Skind og noget svampagtigt.

I den i samme seer man for nærværende Tid intet andet end et bruungult tørket Bæsen, leit og haardt at tygge paa. Om dette har været en Orm eller ei, er nu ikke let at sige, hvorfor det var at ønske, at den, som fik Dexten frisk, saasnart den blev dragen op af Søen, strax aabnede disse smaae Huuse, paa det at man kunde vide vist, om de ikke vare Boeliger for visse Polyper, hvorfor man efter al Rimelighed maa holde dem, naar man ikke vil imodsigte de merkvaerdigste Opdagelser, som ere skeede i de nyere Tider. Vi vide jo, at smaae Orme bygge de prægtigste Coraller, og disse skal prunke med Blomster, som synes at have flyttet Grænds-

ferne imellem Plante = Steen = og Dyr = Rige: ja om alle nyere Opdagelser have Grund, saa ere der Søe = Træer til, adskilte fra Corallerne, hvis Blomster ere smaae levende Dyr. Saaledes siges en Art af Medusa at udgiøre Blomstrene paa de almindelige røde Søe = Træer, hvoraf man saavel her, som andensteds i Norge ved Søekanten aarlig opdrager en Mængde af Søen, og som af de Lærde kaldes *Lithoxyla Norvegica*, eller *Alcyonia Arborescencia*, og jeg besidder selv et af samme Slags, som jeg har at takke Hr. Bye = Foged Jalles paa Molde for, paa tvende Greene af hvilket man endnu kan see en Art af Medusa, som har snoet sig tæt omkring samme. Hvo af Naturens slittige Betragtere har ikke med Forundring læst om Ellis hans *Sertularia floribus hydræ*, og flere deslige Vexter, saavel som ogsaa om de Frøehuse og Ormeboeliger, som derefter vise sig paa adskillige af saadanne Træer?

Naar man har plukket Frøehusene forsigtig af Vexten, saa sees paa denne en guul Huud eller Bark, ligesom en Skorpe, hvilken bestaaer af samme Bæsen, som Frøehusenes Skal, og bliver, ligesom disse, hvid, naar den ældes. Tæt under denne Skorpe sidder en meget fin, tynd, igiennemsigtig og langs ned efter sribet Huud eller

eller Hinde (a), som har faaet sine Striber af Træet selv, om jeg saa maa kalde det; thi, naar Frøehuusene og denne Bertes udvortes tvende Huuder (hvilke alle tilhobe lodde sig trekke af med eet, saa at man fik den blotte Green at see), vare afdragne, saae man i Berten selv mange fine Striber gaaende langs need efter samme.

Stammen og Greenene ere runde. De ere sielden ned ved Roden saa tykke, som den lille Finger, ja ofte meget smalere, og de yderste Ender af de smaleste Greene ere snart saa fine som Haar. Men i hvor fine disse end ere, saa kan der dog sidde en Hobben Frøehuuse rundt omkring dem; thi omkring Enden af en saadan fin Green, paa et Stykke omtrent en Tomme langt, sad der ganske vist 48. Frøehuuse, hvilke dog ikke havde kundet faae Rum paa den blotte Green, naar dens Skorpe var afdragen. Det blotte Træes udvortes Farve var brun-gul, dog hist og her tillige noget grønagtig, og de yderste Ender af de fineste Greene, som jeg blottede, befandtes alle at være gule og giennemsigtige. Men, denne Farve forandrer sig nok med Tiden; thi naar jeg skraber Skorpen af de Træer, hvis Frøehuuse, og Skorpe afælde ere blevne

ganske hoide, saa seer Træet og Greenene hist og her blaaelige, og paa mange Steder meger fortagtige ud. Greenene ere bœielige ligesom tyndt Horn eller Tænderne i en Kam, og briste naar man bøier dem for stærkt. Stammen eller Hoved - Greenene ere fast haarde, som Been og Steen, fornemmelig ned imod Roden; thi naar man skær paa dette Sted, støver det ligesom man skulde skære i Steen, ja Roden selv eller den nederste Deel af Stammen, uden at see paa Klippen, den vøyer paa, er ganske steenhaard, og til deels noget klar og igiennemsigtig, hvilket jeg har bemærket paa alle de, jeg haver, af samme Art. Dog har jeg ikke fundet saadan steenhaard Beskaffenhed paa samme Stæder, i Henseende til alle deslige Sævepter, som ellers henhøre til samme Slægt.

Jeg brekkede een af de tykke Greene af, da jeg tydelig saae, at den havde en been- eller steenagtig Marv i sig, og kunde tillige tælle deromkring adskillige Ringe, ret ligesom det skulde være et til Steen forvandlet Træ; hvilket Forsøg jeg siden har igientaget, i Henseende til adskillige Greene og Pter af samme Art, og fundet dem ligeledes beskafne; ja man kan alt merke til disse Ringe, naar man ikkun skær en tynd Flis
eller

eller Spaan udaf en tykkere Green. Naar man brænder en Green, saa kan vel den yderste smaleste og haarlige Ende bøie sig noget lidet, men man kan slet ikke sige at den vrider sig i Jlden, som en Orm, saasom der berettes om andre med denne nær bestægtede Søs = Vexter. Lugten af den heele Vext er for Resten ubehagelig, naar den bliver brændt, men jeg kan hverken sige, at den lugter som Horn eller som Been, men, som mig og andre syntes, var det næsten samme Lugt som af Frøehuusene og Skorpen, dog noget stærkere og ubehageligere, ellers, ligesom den forrige, ei ulig brændt Svampe = Lugt.

Af den Beskrivelse, jeg nu har givet over denne Søvext, kan kyndige Læsere lettelig slutte, at den henhører til Gorgonias Linnæi (a). Hvad de Urter angaaer, som samme Hr. Archiater og Ridder Linnæus anfører af denne Slægt, saa er der ingen af dem alle, der har saa stor Liighed med den af mig beskrevne, som den han i Systemate

Æ 4

Na-

- (a) S. N. n. 303. hvor følgende Beskrivelse gives over denne Slægt: *Flores è poris sparsis lateralibus. Proles rariores è calyce galecto bilabiato, labio superiore tridentato, inferiore subtridentato. Stirps radicans, corneus, flexilis, continuus, cortice calcareo crustatus.*

Naturæ (a) kalder: Ceratophyton, men i Museo Tessiniano (b): Lithophyton ramis virgatis atris, cortice albo poroso. Men denne er dog uden Tvivl en anden Art eller Species, og findes altsaa ikke min, saavidt jeg kan skionne, hos Linnæus. Den eneste Skribent, jeg mener, at have fundet den hos, er Clusius in Exoticis (c), som kalder den: planta marina resedæ facie, og har ladet den aftegne (d) saa god som han havde den, uden at vide, hvor den først var kommen fra. Jeg vil føie til hans egen Beskrivelse, som lyder saaledes: Totus lignosus & durus erat hic frutex, non fecus ac erica fruticans, falsa & alba materia obductus, sesquipedalis altitudinis, non tamen integer, sed infima parte fractus, in decem vel plures ramos inæqualiter & nullo ordine nascentes divisus, quorum aliqui abrupti, qui supererant toti tecti erant exiguis quibusdam vasculis rugosis deorsum propendentibus, coloris ex albo cineracei, resedæ vasculis, quæ femina jam matura continent, non valde dissimilibus, longe tamen mincribus & infima parte ut plurimum connexis ipsis ramulis,

(a) l. c. n. 5.

(b) l. c. p. 118.

(c) Lib. VI. Cap. 6. p. 122. & 123.

(d) p. 123.

mulis, quæ vacua & valde fragilia, ut quæ digitis attrita facillime in pulverem resolvebantur, falsi admodum saporis. Ol. Wormius har havt tvende Prøver af denne Sævert, som vare komne her fra Tronhiem, hvorom han selv melder i sit Museo pag. 234. under det samme Navn, som Clusius har givet den, nemlig: *Planta marina resedæ facie*, og dette Clusii Navn er Marsagen, hvorfor jeg har kaldet den *Gorgonia Resedæformis*. Hr. Brocankler Pontoppidan handler og om denne Sævert i N. N. H. Cap. 6. No. II. Pag. 252. seqv. Tab. 13. No. XI.

Fig. 1.

Fig. 2.

